

Omnibus I muudatusettepanekute osas otsustasime küsida tagasisidet seisukohtade kujundamiseks ettevõtetelt, kel on kehtiva raamatupidamise seaduse nõude kohaselt kestlikkusaruande koostamise kohustus.

Saatsime küsimustiku välja 327 ettevõttele, hõlmates ettevõtteid, kes 2023. aasta majandusaasta aruandes esitatud finantsnäitajate kohaselt kvalifitseeruvad kui suurettevõtte või suur konsolideerimisgrupp. Vastamiseks oli vaid üks nädal kuna tagasisidet oli võimalikult kiiresti vaja Eesti seisukohtade loomiseks ja kinnitamiseks.

Tagasisidet saime 73 ettevõttelt.

Tagasisides vaatame ettevõtjaid kahes grupis, suurettevõtteid ja suured grupid (edaspidi suurettevõtte), kelle aruandluskohustus kehtiva seaduse kohaselt algab 2025. aasta majandusaastaga ning 2024. majandusaasta esitajad (avaliku huvi üksusest suurettevõtjad kellel on rohkem kui 500 töötajat). Lähtume sellest jaotus kuna viimase grupi ettevõtja on kas on juba koostanud ja avalikustanud oma esimese kestlikkusaruande või on seda lähiajal tegemas. 2025. aasta kohustuslased on momendi valmistumas aruande koostamiseks.

2025. aasta kohta esitajad

82% vastanuist on seisukohal et edasilükkamine on vajalik võttes arvesse kus nad oma aruandluse eeltöödega on, pea viiendik ei pea edasilükkamist vajalikuks. Ligi 40% peab kaheaastast edasilükkamist kohaseks, kolmeaastast sooviks 31% vastanuist.

Kus kestlikkusaruande eeltöödega märts 2025 ollakse?

18% vastanuist ei ole alustanud kestlikkusaruande eeltöödega. Pooled neist näevad tulevikus, et nad ei tegele kestlikkuse teemaga, teine pool plaanivad tegeleda, kui avalikku aruannet ei plaani koostada. See grupp ettevõtjaid on ka kõige vähem kulusid kandnud, kuid on ka paar ettevõtet kellel on tekkinud kulusid kuni 100teur.

33% vastanuist on kahese olulisuse hindamine ja sellega kaasnev kaasamine käsil.

7% ettevõtteid on jõudnud strateegiliste eesmärkide seadmise, tegevuste planeerimise faasi. Kahese olulisuse hindamine on tehtud või paralleelselt käsil.

40% ettevõtteid on jõudnud aruandluseks vajaliku andmete kogunemise faasi, läbitud on/paralleelselt on käsil kahese olulisuse hindamine ja/või strateegiliste eesmärkide seadmine ning tegevuste planeerimine.

81% vastanuist pooldas lisaks suurettevõtte **kriteeriumile 1000 töötaja** kriteeriumi lisamist, 12% olid neutraalsed, 6% ei pooldanud.

36% olid neutraalsed **andmete küsimise piirangu** (VSME standardi andmed ja sektori spetsiifiline andmed) osas. 30% arvates võib see takistab nende endi aruandekohustuse täitmist, 33% seda ei arva.

81% arvavad, et suuretevõtte **ESRS-ide lihtsustamise** ettepanekud peaks olema osa omnibusi ettepanekutest ehk sisulised muudatused peaks olema osa aruteludest koos direktiivi muudatuste aruteludega. Vaid mõni üksik ettevõtte pigem sellega ei nõustunud.

67% vastanuist arvas, et alla 1000 töötajaga suuretevõtjana on **VSME standard piisav** nii mõjude ja riskide hindamiseks kui ka ettevõtte läbipaistvuse tagamiseks.

70% ettevõtteid näeb vajadust **sektori spetsiifiliste juhendmaterjalide** osas isegi kui vastavaid standardeid ei looda.

67% vastanuist ei näe **audiitorkontrolli** vajadust vabatahtlikule aruandele, 10% näevad audiitorkontrollist kasu, ülejäänud on kas neutraalsed või see ei kohaldu neile.

Taksonoomia

79% ettevõtetest arvab et taksonoomia regulatsiooni muudatusega kaasneb kasu (väiksem halduskoormus, lihtsam regulatsioon vm).

51% vs 42% on vastasseis ettevõtete seas, kes arvavad, et osaliselt vastavate keskkonnasäästlike tegevuste esitamise lisandumisega kas kaasneb kasu versus et kasu ei kaasne.

51% ei arva, et osaliselt vastavate keskkonnasäästlike tegevuste esitamise lisandumine võib suurendada ohtu taksonoomia aruandluses potentsiaalselt keskkonda kahjustavate tegevuste hõlmamiseks. 37% vastanuist on valinud vastuseks neutraalne ning 21% näeb selles riske.

Mida ettevõtted plaanivad edasi teha?

13% vastanuile lihtsustamise muudatused ei oma mõju, ettevõtted tegelevad kestlikkusarvestusega edasi ning koostame aruande vastavalt kehtivatele nõuetele.

34% vastanuid mõjutab vähesel määral, kestlikkusarvestust tehakse edasi ning koostatakse ka vabatahtlikku aruandlust.

40% plaanib kestlikkusarvestust edasi pidada kuid avalikku aruannet (majandusaasta aruande osana) ei plaani teha

12% ei plaani ei arvestust ega aruannet koostada.

Kestlikkusaruandlusega kaasnevad kulud

Ettevõttele kaasnevale kulu moodustumisel võib olla väga erinevaid tegureid (sektor, suurus, mitu tegevusvaldkonda, inimeste olemasolu, teadlikkus, oskused jne), seega

kahe justkui sarnaste finantsnäitajatega ettevõtte puhul võib kestlikkusega kaasnev kulu märkimisväärselt erineda.

Siiski küsisime ettevõtetel kui palju nad on oma inimestesse, teadmistesse ja protsessidesse investeerinud.

9% vastanuist ei ole teinud kulusid seoses kestlikkusaruandlusega ning 23% on teinud kulutusi kuni 10teur. Samas suurusjärgus on ettevõtteid kes on teinud kuni 50teur ja 100teur kulutusi. Üle 100teur on kulutanud 15% vastanuist ning üle 200teur 7% ettevõtteid. Viimase kolme grupi ettevõtted (ehk kulutusi on tehtud rohkem kui 51teur) üldjuhul plaanivad ka kestlikkusarvestusega jätkata, enamik ka aruandega (kas siis kohustuslikus korras või vabatahtlikult).

2024. aasta kohta esitajad

Esimese aasta aruande esitajaid on Eestis meile teadaolevalt 9, üldjuhul on nende puhul tegu börsiettevõtetega. Neist kuus ettevõtet saatis oma tagasiside meie küsimustikule.

Kõik vastanud olid kas nõus või pigem nõus, et lisaks suurettevõtte kriteeriumile rakendub **täiendav 1000 töötaja kriteerium**. Vahemärkena olgu öeldud, et see ettepanek võib mõjutada meie esmaseid aruande koostajaid, kellel on olnud keskkonna/inimõiguste aruandluse kohustus alates 2016.aastast, kui nende töötajate arv jääb vahemikku 500 kuni 999 töötajat.

Andmete küsimise piiranguga (VSME standardi andmed ja sektori spetsiifiline andmed), näeb 4/6 ettevõttest, et see takistab või võib takistada neil enda aruandekohustuse täitmist, üks ettevõtte pigem ei näe seda riski. Üks ettevõtte on märkinud ei kohaldu, millest eeldame, et aruandluskohustus kaob sellele ettevõttele ära.

Väga suur üksmeel (5 nõus, 1 pigem nõus) on selle osas, et suurettevõtte **ESRS-ide lihtsustamise ettepanekud peaks olema osa omnibusi ettepanekutest** ehk ka need oleks koheste arutelude osa, mitte ei jäeta ettevõtjaid ootele, millal direktiivi muudatused jõustuvad ning alles hiljem näeme standardi muudatusi.

VSME standardi kui piisava standardi kasutus nii mõjude ja riskide hindamiseks kui ka ettevõtte läbipaistvuse tagamiseks osas läksid seisukohad lahku. Oli nii nõustujaid kui mittenõustujaid ning ka neutraalseks jääjaid.

Küsimusele kui sektoriaalseid standardeid, ei tule, kas näete vajadust **sektorite spetsiifiliste abimaterjalide/juhendite osas**, vastas 4/6 kas nõus või pigem nõus. Üks neutraalne vastus, üks ettevõtte ei pea neid vajalikuks.

Vabatahtliku aruande koostamise puhul, **vabatahtlikku audiitorkontrolli** vajadust 5/6st ettevõttest ei näinud.

Taksonoomia. Taksonoomia määruse muudatuste osas 4/6 pigem näeb lihtsustustest tulenevat kasu. Osaliselt vastavate keskkonnasäästlike tegevuste esitamise lisandumisega kaasneva kasu osas on 4/6 neutraalsed või see ei kohaldu neile. Osaliselt vastavate keskkonnasäästlike tegevuste esitamise lisandumisega, ei nähta või pigem ei nähta võimalikku rohepesu ohtu 4 ettevõtte arvates. Kahel juhul pigem nähakse ohtu. 450 miljoni eurose piirmäära kehtestamisega pigem nõustutakse või ollakse neutraalsed.

Mida ettevõtted plaanivad edasi teha?

Kaks ettevõtet koostavad ja esitavad aruannet edasi vastavalt kehtivale seadusandlusele, kaks ettevõtet plaanivad vabatahtlikku aruannet koostada, üks ettevõtte plaanib kestlikkusarvestusega edasi minna, kuid aruannet ei koosta, üks börsiettevõtte ei plaani midagi teha.

Kaasnenud kulud - pooltel ettevõtetel tehtud kulud üle 200teur, ühel kuni 100teur, ühel kuni 50teur, ühel ei ole kaasnenud kulusid

Mõlema grupi poolt mõtiskleti tagasisides järgneva osas.

Lihtsustamise ettepaneku puhul nähakse **probleemsena:**

- pankadel on endiselt kohustused andmete kogumisel ning seeläbi ettevõtjad peavad neid ikkagi koguma ja esitama;
- probleemiks on ja jääb ettevõtte omavaheliselt (tarneahelast) kogutud andmete metoodiline võrreldavus;
- ebakindlus ja andmete jätkusuutliku esitamise puudumine;
- turupraktika muutumine ebaühtlasemaks;
- kohustusliku aruandluse kriteerium >1000 töötajat tähendab seda, et aruande peavad esitama tööjõumahukad ettevõtted (nt jaekaubandus), aga jäävad välja paljud olulise mõjuga tööstus-, energiaetevõtted;
- lihtsustamise ettepanekud ei arvesta sektorite eripärasid;
- riikliku ülevõtmise ajastus, kui muudatus tuleb liiga lähedal raporteerimistähtajale. Teadmatus jõustamisaja osas;
- laiem ettevõtete võrreldavus kaob ära;
- aruandluse läbipaistvuse kadu ja andmete kvaliteedi vähenemine
- rohepesu oht ja ESG teemade sh kasvuhoonegaaside vähendamine ja kliimamuutustega kohanemine marginaliseerumine;
- lisatöö uute nõuete selgeks tegemisel ning võimalikud muudatused tegevustes;

- konsolideerimiserandi kasutajaid lihtsustamine väga ei mõjuta, sest emettevõtte otsustab andmevajaduse;
- vabatahtlikkust (nii positiivse kui negatiivse aspektiga).

Ettevõtjate arvates **peaks** lihtsustamise ettepanek **käsitlema**:

- andmete mitmekordset esitamist ja õigusaktide omavaheliste seoste ülevaatamist (näiteks EURD, energiamajanduse korralduse seadus);
- lihtsustamine peaks olema valdkonna spetsiifiline, need kes kahjustavad rohkem peaks avalikustama rohkem vs vähema mõjuga sektorid vähem;
- nõuete paindlikust;
- ESEF nõude juurutamist;
- sisu olulist lihtsustamist, mitte lihtsalt tõstma kohustuslaste kriteeriume. Standardite lihtsustused oleks pidanud olema omnibus'i ettepaneku osa;
- selgust, kuidas lihtsustatud aruandlus tagab usaldusväarsuse ja rohepesu vältimise.

Võimalike alternatiividena nähti omnibus'is väljapakutule, et:

- lihtsustamine oleks võinud hõlmata samm-sammult rakendamist ja juurutamist;
- oleks võinud ikkagi lihtsustada aruandlust sisuliselt (ESRS lihtsustamine), mitte vähendada kohustuslaste arvu (piirmäära muutmine). Ennekõike on probleem ESRSi keerukuses;
- kestlikkusaruande lihtsustamine võiks rohkem rõhku panna andmete automaatsele kogumisele ja standardiseeritud digitaalsetele tööriistadele; näiteks automatiseeritud aruandlussüsteemide edendamine;
- jätta CSRD esmased piirmäärad ning wave 2 ettevõtte teeks vabatahtlikult olemasoleva suurettevõtte standardi põhjal, ehk kahese olulisuse hindamine jääks alles;
- üleüldiselt peaks olema vabatahtlik aruanne;
- jätta alles kahese olulisuse hindamise alus ja vähendada olulisel määral ESRS andmepunkte.